

MEKTEP OQIWSHILARINA EKONOMIKALIQ TÁRBIYA BERIWDIŃ PEDAGOGIKALIQ ÁHMIYETI

Qálenderova Aqsingúl Quwanishbay qızı

Ájiniyaz atindağı NMPI Pedagogika fakulteti “Pedagogika” tálım bağdarı
1-G kurs talabası.

Saparbaev Tajibay

(ilimiy basshı)NMPI Pedagogika kafedrası docenti, p.i.k.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.11486232>

Annötaciya. Maqalada mektep oqıwshılarına ekonomikalıq tárbiya beriwdiŃ zárúrlıgı hám házirgi kúndegi jağdayları tuwralı sóz júritiledi.

Gilt sózler: Mektep oqıwshıları, ekonomikalıq tárbiya, tejew, únemlew, zattıń qádir-qumbatına jetiw, miynet etiw.

PEDAGOGICAL IMPORTANCE OF PROVIDING ECONOMIC EDUCATION TO SCHOOLCHILDREN

Abstract. The article talks about the necessity of providing economic education to schoolchildren and its current situation.

Keywords: school students, economic education, thrift, saving, reaching the value of things, working hard.

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ЗНАЧИМОСТЬ ЭКОНОМИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ ШКОЛЬНИКОВ

Аннотация. В статье говорится о необходимости предоставления экономического образования школьникам и его современном состоянии.

Ключевые слова: школьники, экономическое образование, бережливость, экономия, достижение ценности вещей, упорный труд.

Búgingi kún talabına say mektep oqıwshılarına ekonomikalıq tárbiyanı jaslıgınan-aq berip, sanasına siŃdirip barıw lazım. Solay eken, jaslarğa ekonomikalıq tárbiya beriwde oqıtıwshılar hám ata-analar elede qatań názer menen qarap, juwapkershilikli, itibarlı kóz-qaraslarda bolıwı kerek.

Dáwir talabı, zaman barısına say, bizge sır emes, soŃgı jıllarda ekonomikalıq tárbiya mashqalalarına xalqımız tárepinen de, ósip kiyatırğan jas áwlad tárepinen de qızıgıwshılıqtıń artıwı biykar nárese emes. Ózbekstan Respublikasınıń ekonomikalıq jámiyetlik rawajlanıwında alıp barılıp atırğan ózgerisler bilimlendiriw sistemasında hár qanday jas áwladtıń ekonomikalıq bilimlerge, túsiniklergede iye bolıwın talap etedi. Joqarıdağı pikirlerimizdi esapqa alğan halda mektep oqıwshılarında innovaciyalıq usıllar arqalı ekonomikalıq túsiniklerdi qáliplestiriwdiŃ pedagogikalıq talapların tereń úyreniwdi talap etedi.

Ádette oqıwshılardıń birgelikte ámelge asırılatuğın islerinde kórinedi dep ataymız.

Oqıwshılarda ekonomikalıq mádeniyat, eger óz qolı menen isleytuğın, atqaratuğın jumısları bolsa, oğan juwapkershilik, itibarlılıq, waqıttan ónimli paydalanıw, hár qanday ásbap-úskenerlerdi abaylap uslap-tutıw, pul yamasa basqada nárselerdi únemli túrde paydalanıw sıyaqlı kóz-qaraslar álbette mektepte, mektep dáwirlerinde qáliplese baslaydı.

Demek, usı nárseler mektepte pedagog – xizmetkerlerden ekonomikalıq tárbiyanıń hár túrli qurallarınan ónimli, durıs aqıllılıq penen paydalanıwdı da talap etedi. Hár bir adam óziniŃ

kúndelikli turmısında bir qansha, yaǵnıy turmıslıq zárúrlıklar kiyim-kenshek, úy, hár túrli xızmetlerden (mısalı: gaz, suw, elektr energiyasınan paydalanǵanlıǵı ushın) olarǵa pul, qárejetti qayaqtan, qalayınsha tabıw kerek? - degen sorawlarǵa juwap izleydi, usı sıyaqlı mashqalalarǵa dus keledi. Usı mashqalalardı sheshiw maqsetinde hár qanday sanalı, iske jaramlı háreket etip ózin iskerlikte sınap kóredi. Al ata-analar óz balalarına, atap aytqanda mektep balalarına usı taqılettegi mashqalalardıń tıp mánisin túsindirip barıwı lazım. Demek, solay eken, adamnıń hár túrli iskerliginiń ishinde eń tiykarǵısı, olardıń jasawı, kamalatqa erisiwi, ishiwi, jewi, kiyiniwi, h.t.b. támiyinleytuǵın túsiniq-bul ekonomikalıq iskerlik.

Turmıslıq zárúrlıklarđń ósip rawajlanıp barıwı bul ekonomikalıq tárbiyada óz kórinisin payda etedi. Al bul náirse oqıwshılarda, keleshek áwladlarǵa ekonomikalıq bilimlerde tereń iyelew kerekligin túsindiriwge de jol-joba, baǵdar bola aladı dep esaplaymız. Ekonomikalıq turmıs sırların biliw, usı joldaǵı iskerliktiń tiykarǵı jónelislerin anıqlawǵa umtılıw da áyyemgi, erte dáwirlerden-aq xalıqlıq pedagogika, etnopedagogika yaǵnıy xalıq dástúr úrp-ádetlerinde, ırımlarda, milliy kóz-qaraslarda, óz xalıq dóretiwshilik miyraslarında da óz kórinislerine iye.

Zamanagóy dúnyada, informaciyalastırıw, ilimiy-texnikalıq rawajlanıw hám turaqlı túrde ózgerip turatuǵın social hám ekonomikalıq sharayatta, da jáhán kóleminde, de mámleket ishinde, ámeldegi bazar munasábetlerinde jaslardı turmısqa tayarlaw, oqıtıw hám miynet iskerligin uyretiw zárúr. Jańa turmıslıq jaǵdaylarda háreket qılıw, turaqlı ózgeriwsheń sharayatlarǵa tez arada iykemlesiw, úlken kólemdegi maǵlıwmatlardı ózlestiriw, operativ hám usınıń menen birge teń salmaqlılıq qararlar qabıllaw, kónlikpeleri hám kónlikpeleriniń áhmiyeti artıp barıp atır. Bunday sharayatta pútkil xalıqtıń hám birinshi náwbette studentlerdiń ekonomikalıq tálimine saldamlı mútajlik bar. Ózgeriwsheń ekonomikalıq sharayatlar adamlardıń shańaraqqa tiyisli hám xojalıq iskerligine sezilerli tásir kórsetedi. Úlken áwlad xalqınıń kópshiligi mudamı da bul tarawda tóplanǵan bilimlerde balalarǵa jetkeriw ushın bazar ekonomikalıq munasábetlerinde jeterli tájiriyebe iye emesler. Isbilermenlik qábiletlerin rawajlandırıw ushın tiykar bolǵan sociallıq-ekonomikalıq munasábetler salasındaǵı kónlikpe, bilim hám kónlikpelerdi qalıplestiriwde, bazar sharayatında ǵárezsiz qarar qabıllawǵa tayınlıqta, texnologiya sabaqlarında oqıtıwshı hám kásiplik tayarlıqta jáne de zárúrli rol oynaydı.

Ekonomikalıq bilim hám kónlikpelerdi qalıplestiriw texnologiya sabaqlarında kásiplik tálimde didaktik tárepti ámelge asırıwdı esapqa alǵan halda ámelge asırılardı - ekonomikalıq túsiniqlerdi engiziw arqalı tálimdi shólkemlestiriw; dáslepki bilim hám kónlikpelerdi qalıplestiriw; ekonomikalıq bilim hám kónlikpelerdi birlestiriw hám rawajlandırıw. Geypara jaǵdaylarda, ámeldegi túsiniqler haqqında informaciya daslep tolıq berilgen emes, ápiwayılastırılǵan formada.

Keleshekte, keyingi kurslarda oqıtıp atırǵanda, bul maǵlıwmatlar ilajı bolǵanınsha ilimiy maǵlıwmatlarǵa anıqlıq kirgizildi, keńeytirildi hám anıqlandı. Studentlerdiń ekonomikalıq tárbiyası jetkinshektiń jeke múmkinshiliklerin ashıwǵa qaratılǵan, atap aytqanda : miynet súygish, tejemkerlik, ekonomika, kárxana. Turmıstıń ekonomikalıq jáne social-materiallıq tarawlarındaǵı túrli ózgerisler bilimlendiriw tarawında innovatsiyalardı talap etedi hám Zamanagóy ilimiy ideyalar, ideyalar hám bilimlerde tiykarlanǵan tálim.

Texnologiya sabaqlarında kásiplik tayarlıqta ekonomikalıq tálim hám tálimdi rawajlandırıw kóplegen strukturalıq bólimlerden ibarat : 1. studentlerdiń turmısınan tájiriyebe; 2. mektep bólmeleri yamasa ustaxanaların joybarlastırıw hám úskenelew; 3. studentler menen isleytuǵın materiallar; 4.

texnologiya sabaqları; 5. dóretiwshilik joybarlar; 6. ekonomika máseleleri hám basqa pánler menen bekkem baylanıslı texnologiyalar boyınsha lekciyalar hám tezisler; 7. studentlerdiń oqıtıwshı menen máslahátları, sonday-aq dóretiwshilik joybarlardı islep shıǵıwda; 8. jeke hám shańaraqqa tiyisli byudjetli joybarlaw; texnologiya sabaqlarında studentler tekǵana teoriyalıq bilimlerdi aladı, bálki, qaǵıyda jol menende, bul bilimler ámeliy shınıǵıwlar menen qollap -quwatlanadı. Joqarıda aytıp ótilgeni sıyaqlı, studentler erte jasda ekonomikalıq munasábetlerge kirisiwediler, sol sebepli kishi tájiriybege súyene otırıp, texnologiya oqıtıwshı birinshi sabaqlardan ekonomikalıq máselelerge úlken itibar beredi.

Texnologiya reti kelgendede qımbat bahalı úskeneler, ásbaplar, materiallar, kórgezbeli qurallar tóplanǵan, bul materiallıq baylıq bolıp tabıladı. Usınıń sebebinen, ekonomikalıq tálimdiń dáslepki máseleleri mudamı úskeneler, ásbaplar, materiallar, kórgezbeli qurallardıń iqtıyatlılıq hám saqlanıwı menen baylanıslı. Hár bir sabaqta oqıtıwshı úskeneler, ásbaplar, materiallarǵa iqtıyatlılıq menen munasábette bolıwdı maqset etip qóyadı. Bul maqsetke erisiw pútkil sabaq dawamında hár qıylı pedagogikalıq usıl hám usıllardan paydalanǵan halda ámelge asırıladı.

Al erte dáwirlerdegi ekonomikalıq tárbiya biziń pikirimizshe adamlardı yamasa jas áwladtı tárbiyalıq kóz-qaraslarınıń unamlı táreplerine baǵdarlawǵa tásir etiw zárúrliginen kelip shıqqan dep esaplaymız. Mektep oqıwshılarında ekonomikalıq tárbiyanı qalıplestiriwde ulıwma orta bilim beretuǵın mekteplerde hár qanday adamnıń shaxs sıpatında ekonomikalıq múnasébetlerge kirisiwinde de baslı áhmiyetke iye. Joqarıda atap ótken pikirimizdiń barlıǵı ekonomikalıq tárbiyanı balalardıń kishi mektep jasınan-aq baslaw lazımlıǵın talap etedi. Mektepte ekonomikalıq bilim beriwde pedagog-qánigelerdiń hár qıylı metodlardan paydalanıwı oǵada zárúr nárese. Atap aytqanda túsindiriw metodu, reproduktiv metodu, mashqalanı bayanlaw metodu, izleniw metodu, izertlew metodu. Al shańaraqlıq tárbiyada balalarda haqıyqatlıqıtı, pák hújdanlı etip tárbiyalaw, olardıń den sawlıǵına qaraw, hár bir nárseden tejep, únemli paydalana biliwge úyretiw shańaraqta ata-analardıń tárbiyasına baylanıslı.

Ata-analardıń balaların úy jumıslarına tartıwı kópshilik jaǵdaylarda itibarsız shette qalıp, olardıń bos waqıtların mazmunsız yamasa jaman ádetlerdi úyreniwine sebepshi boladı. Shańaraqta balalar úy jumısları menen shuǵıllansa, úyge berilgen tapsırmaların joqarı bahaǵa ılayıq orınlasa, jeke gigienası menen uyıqlawınan basqa olardıń oynawı ushın 1,5-2 saat awısadı, al eger muzikalıq, kórkem-óner, dene tárbiyası mekteplerinde, oqıwshı dóretiwshiler oraylarındaǵı dógereklerde shuǵıllansa olar ushın oynaytuǵın waqıtta jetpey qaladı. Solay eken, usınday balalardıń kún rejesine kiretuǵın barlıq jumıslarınıń orınlanıwın shańaraqta qadaǵalap barılsa, bizińshe mektep jámaáti menen birge ekonomikalıq tárbiya jumısların jetilistiriwge imkaniyat jaratılǵan bolar edi degen pikirdemiz.

Mektep oqıwshılarına ekonomikalıq tárbiya beriwde olardıń kúnlik rejimine qatań itibar qaradıwı talap etedi. Hár qanday shańaraq jámiyetlik keleshekte topar sıpatında tárbiyalıq, shańaraqtı júrgiziw, ekonomikalıq (támiyinlew, bólistiriw, únemlew) iskerligi, shańaraq aǵzaları arasında durıs múnásibet ornatiw, bos waqıt, dem alıs kúnleri hám bayramlardı ótkeriw, shólkemlestiriw hám taǵı basqa wazıypalardı da orınlaydı. Shańaraq ele ol qansha adamnan quralmasın óz shańaraq aǵzalarınıń sanasına ekonomikalıq, estetikalıq, ádep-ikramlılıq tárepinen tásir ótkere alıw imkaniyatına iye, yaǵnıy adamdı belgili shaxs sıpatında tárbiyalaydı.

Shańaraqtıń ózine tán xojalıǵı (egin jeri, miywe terekleri, tawıqları, sharwa malları hám taǵı basqa.) bular óz byudjetinen derek beredi. Al sol xojalıq islerin júrgiziw shańaraqta shańaraq baslıǵına júkletiledi. Al byudjetin, qarjının qalay bólistiriliwin, jumsalıwın, únemleniwın mektep jasındaǵı balalar álbette baqlap baradı, hátteki ol haqqında ózinshe pikirlerge, kóz-qaraslarǵa da iye boladı. Shańaraq baslıǵı shańaraq byudjetlerin waqtı-waqtı menen esaplaǵannan keyin shıǵıskirislerdi kózden ótkeredi. Bul nárselerden bala biyxabar bolmawı kerek, al kerisinshe bala ósip baratırǵan sayın ata-ana qárejet, onıń jumsalıw jolların, únemlewin, sarplanıwın elede tereńirek úyretip barıw kerek. Mısalı: Shańaraqta bolatuǵın hár qıylı dástúrxan jayıwlar, qonaq kútiwlerde (mısalı: mektepte oqıytuǵın balasınıń yaki qızınıń tuwılǵan kúni) sarplanatuǵın qárejetlerdi esaplawǵa perzentiniń ózinde aralastırıwı hátteki bazarlıq sawda, satıp alıw jumıslarında birgelikte alıp barıw kerek. Al qárejetti orınsız sawıw, ısrapkershilkke jol qoyıw shańaraq byudjetine keri tásir etedi.

Demek, solay eken jas áwladtı shańaraq byudjetinen durıs hám únemli, tejemli paydalana biliwge úyretip barıw úlken áhmiyetke iye. Sebebi tejemlilik jámiyetlik bahalı qásiyet bolıp, ol hár qanday nárseniń, onıń tıp negizindegi adam miynetin de qádirlewge umtıladı. Kóbinese ata-analardıń biypárwalıǵı, arqayınlıǵı sebepli balalardıń qımbatlı waqıtları biykarǵa ótedi. Kún tártibine, kúnlük rejimge boysınbaw, bul waqıttan únemli paydalana bilmew qásiyetin payda etedi.

Úyde bala azańǵı uyqıdan turıw, onnan sońǵı gimnastika, awqatlanıw, mekteptegi sabaqlar, onnan sońǵı túske awqatlanıw, úy jumısları, úy tapsırmaların tayarlaw h.t.b. ata-analar tárepinen qatań itibarǵa alınıp, baqlanıp barılıwı kerek. Sonda ǵana bala waqıttan únemli, durıs, aqıllı paydalana aladı dep oylaymız.

Bazar ekonomikası shańaraq tárbiyasında keń qollanıw kelinggen milliy qádiriyat retindegi tájiriybelerine súyeniwdi de talap etedi. Mısalı, qaraqalpaq shańaraqlarında balalardı tejemkerlik ruwxında tárbiyalap kelgen, ısrapshılıqqa jol qoymaganlar Sonı aytıp ótiw kerek, «ekonomika» sóziniń mánisi keń bolıp, tereń mazmunǵa iye. Xalıq arasında bul sóz «tejemkerlik» sóziniń sinomini retinde qollanıladı. Tejemkerlik haqqında sóz ketkende ısrapshılıqqa jol qoymawdı túsinemiz. «Ekonomika» túsinigine, ataqlı ózbek alımı Abdulla Avloniy tómendegishe tariyip beredi: «Ekonomika dep pul hám buyım sıyaqlı narsalarning qadrini bilmakka aytilur».

Ata-babalarımızdıń óz perzentlerin tejemker bolıp rawajlanıwında xalıq awızeki dóretpeleri mısalında da kóriwimiz múmkin. Mısalı, tejemkerlik teması xalıq-naqıl maqallarında da óz sawleleniwın tapqan. Sebebi bul naqıl-maqallar júz jıllar dawamında áwladtan -áwladqa ótip, xalıqtıń tilinde saqlanıw kelgen. Naqıl-maqallar adamlardıń tariyxıy tájiriybesi retinde kóplegen sınaqlardan ótip qalıplesedi hám tereń mánis kásip etedi. Mine olardıń ayırımları : «Tejegen-birge birdi qosar, tejemegen birin de bay berer», «Pul tabıw ushın kúsh-quwat kerek, tejew ushın parasat», «Ózińdikin bir márte tejesen, xalqdikin mın bar teja», «Tejemker -alǵıs alar, ısrapshı keyiwlerge qalar» hám taǵı basqalardı keltirip ótsek boladı.

Hátteki ata-analarımız tejemkerlik ruwxında tárbiyalaw wazıypasına perzentleriniń baxıtlı-taxıtlı bolıwdıń bir shárti, etikalıq tárbiyanıń bir kórinisi retinde qaraǵan. Bazar ekonomikasınıń maqseti jámiyetin barlıq aǵzaların, atap aytqanda, ata-analardı, olardıń perzentlerin ámeliy esap-kitapǵa hám aqılǵa say uqıplılıqqa úyretiwden ibarat. Sebebi pul da shaxstı tárbiyalaydı. Onı mensinbewshilik eki tárepleme qátelerdi keltirip shıǵarıwı múmkin. Onıń bir tárepi balanı shańaraqtıń materiallıq qıymshılıqların biliwdi tilemew ádeti payda boladı hám ol jatpısherlikke

úyrenedi. Ekinshi tárepi, aqshağa qırıs qoyıw, ashkózlıq, menmenlik, kibirlik sıyaqlı illetlerdi keltirib shıǵaradı.

Ata-analar balalarınıń keleshegin oylap, olardı dáslepki jaslarınan miynetke tárbiyalap, shınıqtırıp baradı. Tuwrı tárbiyanıń eń tásirli, eń nátiyjeli usılı da sol miynet bolıp tabıladı. Ata-analar balalarınıń miynetine hámme waqıt da mútáj bola bermeydi, biraq balanı jaslıǵınan jumısqa úyretiw, miynetke ko'niktiriw juwapkershilikli wazıypa ekenliginen usınday jol tutadı. Sonı ayıp ótiw kerek, hár bir shańaraqtıń óz xojalıǵı boladı hám ol óz xojalıǵın sap, hadal miyneti menen quradı: bul xojalıq tabısı shańaraq aǵzalarınıń qanday da turaqlı fonda alıp turıwları artınan emes, bálki is haqısınń artıwı hám shańaraq qárejetlerinen arttırıp, tejep qalıw sebepli kóbeyedi. Hár bir shańaraq óz xojalıǵın tuwırlap alıw jolı menen turmısın jaqsılawǵa urınadı. Shańaraqtıń dástuxanı tolı bolıwı kóbirek pútkil mámleket erisken tabıslarǵa onıń ekonomika hám mádeniyat salasındaǵı jetiskenliklerine baylanıslı boladı. Shańaraqta balalardı tejemkerlik ruwxında tárbiyalawǵa qanshelli kóp itibar berilse, olar xalıqqa da, ata-analarına da ózlerine de sonsha kóp payda tigiwi sózsiz. Hár bir bala shańaraqtıń teń huqıqlı aǵzası bolıp tabıladı. Sonday eken, ol shańaraq xojalıǵınıń qatnasıwshısı bolıp tabıladı. Sonıń menen birge, balalarımızdı tek shańaraq xojalıǵın júrgiziwge qábiletli shaxs etip tárbiyalap qoymastan, sonıń menen birge pútkil jámiyet xojalıǵın da tejemker puqaralar etip tárbiya qılıwımız kerek.

Kóbinese ata-analar balalarınıń hámme zattı tayar bolıwı, yaǵnıy jaqsı jep-ishiwi, jaqsı kiyiniwi, úlken bolǵanda turaq-jaylı bolıwı haqqında oylaydı. Bulardıń hámмесin perzentlerine sheksiz mehribanlıqlarınan hám olardı júdá jaqsı kórgenlikten isleydi. Balaların dep ózleriniń eń zárúr mútájliklerin qandırıwdı da shetke súrip qoyadı, biraq bunı bala esinede keltirmeydi hám hátte aste aqırınlıq penen ózin hámmeden artıq, meniń qálewim ata-anam ushın nızam, dep oylawǵa ádetlenedi. Bul tárbiyanıń nadurıs hám zıyanlı jolı bolıp, bunnan ata-analardıń ózleri kóbirek zıyan kóredi. Bizińshe, ata-analar óz perzentlerin miynet súygish hám tejemker etip tárbiyalaw ushın tómendegilerge ámel etiwleri kerek.

Bala óz ata-anasınıń qayda islewin hám ne islep shıǵarıwın, bul islep-shıǵarıwdıń pútkil jámiyet ushın qanday áhmiyeti bar ekenin biliwi kerek. Ulıwma, bala ata-anası islep, tawıp keltiretuǵın paydanıń úlken hám paydalı miynet ornına alınatuǵın miynet haqı ekenin ilaji barınsha erterek jaqsı túsiniwi kerek. Balanı shańaraq byudjeti menen mumkin bolǵanınsha erterek tanıstırıw kerek, ol ákesi hám anasınıń qansha is haqı alıwın biliwi kerek. Bala áke yamasa anasınıń nege mútáj ekenligin, bul mútájliktiń qanshelli zárúr ekenligin biliwi zárúr, ol shańaraqtıń basqa aǵzaları zárúrligin jaqsılaw, qandırıw ushın óziniń birqansha mútájliklerin waqtınsha keshiwge ádetleniwi kerek. Shańaraqtıń ulıwma mútájligine tiyisli máselelerin talqılawda balanı kóbirek tartıw kerek. Eger shańaraqtıń materiallıq jaǵdayı júdá jaqsı bolsa, balanıń óz qatarları aldında bunday jaqsı sharayatlar menen maqtanıwǵa hám kóz kóz etiwge ádetlendirmew kerek. Bala shańaraqtıń baylıǵınan basqalar aldında kóz kóz etiw hesh qanday tiykar joq ekenligin túsiniw zárúr. Shańaraqta ata-analar óz perzentleriniń miynet súygish, tejemker hám iqtıyatlı shaxs bolıp jetilisiwinde ózleri úlgi bolıwları kerek. Bul ekonomikalıq tárbiyanıń belgili bir dárejede ámelge asırılıw múmkinshiliklerin beredi.

REFERENCES

1. Mirziyoev Sh.M. Erkin va farovon, demokratik O'zbekiston davlatini birgalikda barpo etamiz. «O'zbekiston» T, 2016.
2. Mirziyoev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va oliyanob xalqimiz bilan birga qúramiz. «O'zbekiston» T, 2017.
3. Al-Farobiy. Social esteticheskie traktatı. Alma-ata, 1996. 198 b.
4. Abu Abdullox Muxammad İbn ismoil Al-Buxoriy «Xádis» Qaraqalpaqstan N, 1991. 71-bet
5. Baranov.S, Bolotina.T.R. Slastenka.V.A. Pedagogika. «Qaraqalpaqstan» N, 1989.
6. Ibragimov X. I. Abdullaeva Sh. A «Pedagogika». T «Fán va texznolgiya». 2007.